

När vi döda vaknade i landsorten

Av Klara Johansson/Huck Leber

Flertalet anar vem Ibsen är. Ett dyrbart utrymme bör icke upptagas med en redogörelse för hans livsverk. En kraftig påminnelse om mannens tillvaro gavs mig i fjor våras, då jag erhöll ett telegram från Dagspostens redaktör av följande lydelse: ”Förståsigpåare, ila till fädernstaden, Ibsen spelas.”

Nog händer det ju ibland att ett sällskap histrioner på genomresa pauserar ett par dagar, packar upp några smärre rekvisita, som ligger överst i koffertarna, och uppför ett eller annat stycke, som det för tillfället har under inövning för att därmed erövra någon världsstadspublik. Men det är ett klennt geschäft. Vi, som fatta misstro till en person, som drager ut ur det tjäll, där han först såg dagens ljus och där hans barndoms och ungdoms lyckliga år förflutit, och hyr sig bostad i ett hus där ingen av hans släkt någonsin dvalts, vi kunna naturligtvis icke känna oss dragna till människor som tillbringa sina liv med att åka omkring i bygderna flockvis och merendels är gifta med varandras hustrur. Nej, vi har länge grundat på ett medel att bli kvitt detta ofog, varvid vi utgått från den beprövade satsen att ont ska med ont fördrivas.

Sälunda ha stadsfullmäktige på ordinarie stämma av den 20 januari sistlidet år beslutit, att samhället inom sitt sköte ska tillgodose det djupt rotade behovet av dramatik, som stadsfullmäktiges ordförande förklarar vara befintligt hos varje mänskligt väsen och därför medelbart även i varje stats- och samhällskropp (starkt bifall).

– Mina herrar – sade han vidare – må vi själva uppträda på dessa bräder, som föreställa tiljor! Må vi för en och annan afton avkläda oss vår värdighet som ämbetsmän, som affärsidkare, som yrkesutövare, som familjeförsörjare och ikläda oss gycklarens skapelser! Må våra kyska makor, våra blomstrande döttrar naturligt rodnande träda fram till rampen inför allt folket – och jag tror, att de glämiga yrkesaktörerna och de sminkade teaterdamerna skol rymma fältet!

Det beundrade sorl, som hela tiden ledsagat anförandet övergick nu till ihållande entusiasm, och somliga yngre familjefäder började genast avkläda sig sin värdighet.

En kommitté, som skulle ta saken om hand, tillsattes omedelbart inom stadsfullmäktige, varjämte en ogift extralärare i modersmålet som kunde skriva vers, adjungerades. Denne esterskickades genast, varpå det så gott som enhälligt beslöts, att det nya företaget skulle öppnas med Ibsens nyaste pjäs. Häremot opponerade sig endast en boktryckare, som i sin ungdom någon tid utövat recensionsverksamhet och sedan dess hade sina idéer. Han fruktade, att detta val skulle alstra oförutsedda svårigheter, och påstod med bestämdhet att ”det är någonting särskilt med Ibsen”, vilket yttrande han anhöll att få fört till protokollet. Därpå skildes man i fröjd och sämja.

Det var nu således frukten av våra stadsfullmäktiges nit och mödor som jag for att skåda. Stämningen i staden var uppjagad, svenska och norska flaggor svajade på järnvägsstationen, posthuset, högre allmänna läroverket samt några förnämligare privatboningar. Alla butiker voro stängda utom boklädan, där aftonens pjäs försålles i extralärarens översättning.

Dagspostens redaktör drog in sin tidning för den dagen och ämnade i stället ge ut den i dubbelt format dagen därpå. Som den benägne läsaren ser, hade man inte försummat några anstalter som kunde bidra till dramats glans och framgång.

Men nu känner jag mig nödsakad att avvärja de överdrivna föreställningar läsaren gör sig om min födelsestads teatersalong. Vi har en stor sal på Stadshotellet en trappa upp och den kan användas till lite av varje. Där hålla vi basarer för flottan och de fattiga och hedningarna, där fira diverse slutna sällskap sin trevna samkväm, där få handelsresande med särskilt skymmande varulager packa upp sina lärar, och där spelar vi teater.

Salen är verkligen fenomenalt lämpad för detta ändamål, ty den är konst att timra upp en estrad mittemot, där de agerande kunna rör sig av hjärtats lust. Och så sättes det fullt med rottingstolarna i långa rader, varvid iakttages att de trasiga placerades under läktaren och beting ett rimligare pris. För ståplatserna, som äro mycket guterade av ungherrarna, behövs ju intet arrangemang.

När jag inträdde i den strålande upplysta salongen, som redan var fullsatt, fästes alla blickar på mig, helt naturligt, eftersom ingen hade haft reda på att jag skulle komma. Det begynnande välkomstsorlet måste dock genast tystna, ty ridån rullades upp och visade den frackklädde extraläraren i modersmalet, som behagfullt lutad mot en staty av den åldrige skalden, vilken förekom enligt vår svenske diktares ord ”med ulfven på skuldran och trollet på knät”, på ett anslående sätt föredrog en av honom själv författad prolog.

Stadsfullmäktiges sekreterare hade nämligen med fog påpekat det orimliga i att uppföra en ”epilog” utan en prolog, vilket förbisetts av övriga skandinaviska och kontinentala teaterstyrelser.

Jag vill endast anföra följande rader ur det stämningsfulla poemet:

Här står du ibland oss, gamle Henrik.

Alltid lika älskad, lika vänrik!

(---)

Vita skägget över vita slipsen,

Så vilja vi minnas Henrik Ibsen.

Bifallet ville aldrig taga slut, men måste det dock, ty nu skulle det börjas på skarpen. Dramats innehåll är läsaren alltför bekant, så det vill jag inte spilla några ord på, och om utförandet vill jag endast säga det, att det motsvarade mina förväntningar. En sådan Irene får man leta efter. När hon sade: ”Bakefter har jag dräpt det otaliga gånger” (extralärarens tolkning) löpte en rysning genom salongen och landskamrerens dotter dånade. Bäst lyckad var kanske den store jägaren, hr Ulfhjelm, inte så mycket genom sitt spel eller sin apparition, men varenda själ i salongen visste ju, att han var veterinär. Dekorationer förekom nog, men något snöskred hade vi inte. Hade ni det i Stockholm?

Intet öga var torrt i salongen. Hänförelsen var obeskrivlig. Extraläraren måste ta om sin prolog efteråt och statyn bekransas. De uppträdandes anhöriga, som haft sin plats på de främsta rottingstolarna och under mellanakten smitit bakom scenen för att omfamna sina kära, simmade i rörd stolthet.

När vi lugnat oss litet, røjde vi undan stolarna och scenen och togo oss en animerad svängom, vilken följdes av en splendid supé med hög stämning och otaliga skålar. Vi telegraferade till "Hedersdoktor Ibsen, Kristiania" och fingo omedelbart svar:

"Mange tak. Med disse ord vil jag ikke have sagt noget. Ibsen"